บทที่ 5
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการสนับสนุนของพยาบาลและระดับการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนของพยาบาลและการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ตัวแทนครอบครัวของผู้ป่วยยาเสพติดที่ได้รับบริการเกี่ยวกับการบำบัดรักษายาเสพติดรูปแบบผู้ป่วยใน จากสถาบันธัญญารักษ์และศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภูมิภาคทั้ง 6 แห่ง (เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ขอนแก่น อุดธานี ปัตตานีและสงขลา) จำนวน 208 คน ได้จากการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (power analysis) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนของพยาบาลและการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด ซึ่งมีทั้งหมด 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยยาเสพติด จำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนของพยาบาล จำนวน 21 ข้อ แบ่งเป็นด้านการรับรู้ความต้องการของครอบครัว 9 ข้อ ด้านการให้ข้อมูล 7 ข้อ ด้านการประคับประครองอารมณ์ 5 ข้อ และส่วนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด จำนวน 31 ข้อ แบ่งเป็นด้านความต้องการความปลอดภัย 6 ข้อ ด้านความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ 8 ข้อ ด้านความต้องการได้รับการยกย่องยอมรับ 10 ข้อ และด้านความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ 7 ข้อ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาประยุกต์แนวคิดการสนับสนุนทางการพยาบาลและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการสนับสนุนของพยาบาล ร่วมกับการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงของเครื่องมือโดยผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และด้านความเที่ยงของเครื่องมือโดยทดลองใช้กับครอบครัวผู้ป่วยยาเสพติดที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย และจากค่าความเที่ยงของการสนับสนุนของพยาบาลตามการรับรู้ของครอบครัวเท่ากับ 0.94 และการปฏิบัติของครอบครัวเท่ากับ 0.91 รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 63.90 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 89.40 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 63.94 อยู่ในช่วงอายุ 41-73 ปี ร้อยละ 40.90 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 29.80 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 47.60 เป็นบิดามารดาของผู้ป่วย ร้อยละ 67.80 มีสถานภาพคู่ ร้อยละ 60.69 ดูแลผู้ป่วยขณะที่ผู้ป่วยใช้ยาเสพติดไม่เกิน 2 ปี ร้อยละ 76.40 ครอบครัวมีรายได้เพียงพอ ร้อยละ 78.80 ครอบครัวรับรู้ว่าตนเองมีสุขภาพแข็งแรง

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย ร้อยละ 83.70 เป็นเพศชาย ร้อยละ 90.40 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 61.05 มีอายุอยู่ในช่วง 21-40 ปี ร้อยละ 53.36 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. ร้อยละ 62.50 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 46.20 ว่างงาน ร้อยละ 29.32 ใช้ยาเสพติดไม่เกิน 2 ปี ร้อยละ 66.30 ไม่เคยเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดแบบผู้ป่วยนอกและร้อยละ 99 เคยเข้ารับการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยใน

3. ข้อมูลการสนับสนุนของพยาบาลตามการรับรู้ของครอบครัว พบว่า ครอบครัวได้รับการสนับสนุนของพยาบาลโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก (M = 4.04, S.D. = 0.59)

3.1 ด้านการรับรู้ความต้องการของครอบครัว (M = 4.09, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ พยาบาลช่วยเหลือครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยให้เลิกยาเสพติด (M = 4.20, S.D. = 0.75) รองลงมาคือ พยาบาลช่วยเหลือครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยไม่ให้หลบหนี (M = 4.17, S.D. = 0.85) และพยาบาลช่วยเหลือครอบครัวในการปลูกฝังผู้ป่วยให้เป็นคนดี ไม่ใช้ยาเสพติด (M = 4.16, S.D. = 0.74) ตามลำดับส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือพยาบาลได้ประเมินและติดตามอาการของผู้ป่วยและแจ้งถึงอาการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย(M = 3.87, S.D. = 0.91)

3.2 ด้านการประคับประคองอารมณ์ (M = 4.07, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ พยาบาลปฏิบัติต่อครอบครัวด้วยท่าทีที่สุภาพยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นกันเอง (M = 4.25, S.D. = 0.71) รองลงมาคือพยาบาลช่วยเหลือให้ครอบครัวมีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย (M = 4.11, S.D. = 0.85) และพยาบาลแสดงท่าทีห่วงใยและตั้งใจรับฟัง(M = 4.09, S.D. = 0.87) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ พยาบาลช่วยพูดคุยและสอบถามความรู้สึกของครอบครัวจากการดูแลผู้ป่วย (M = 3.92, S.D. = 0.94)

3.3 ด้านการให้ข้อมูล (M = 3.95, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ พยาบาลร่วมพูดคุยให้ความรู้และคำแนะนำด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายชัดเจน (M = 4.14, S.D. = 0.74)รองลงมาคือ พยาบาลช่วยเหลือครอบครัว ในการจูงใจให้ผู้ป่วยอยู่บำบัดรักษาตามรูปแบบ (M = 4.04, S.D. = 0.76) และพยาบาลช่วยเหลือครอบครัวพูดคุยไม่ให้ผู้ป่วยเที่ยวมั่วสุมกับเพื่อน (M = 4.04, S.D. = 0.91) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พยาบาลพูดให้กำลังใจและชมเชยครอบครัวที่สามารถดูแลผู้ป่วยได้ดี (M = 3.75, S.D. = 1.01)

4. ข้อมูลการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด พบว่าครอบครัวได้ให้การปฏิบัติดูแลผู้ป่วยยาเสพติดโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (M = 4.24, S.D. = 0.52) ดังนี้

4.1 ด้านความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ (M = 4.34, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครอบครัวให้การสนับสนุนการทำสิ่งที่ดีของผู้ป่วย (M = 4.44, S.D. = 0.69) รองลงมาคือครอบครัวให้การสนับสนุนผู้ป่วยในการดำเนินชีวิตปกติ (M = 4.38, S.D. = 0.68) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครอบครัวอยู่ร่วมกันด้วยความอบอุ่น (M = 4.22, S.D. = 0.83)

4.2 ด้านความต้องการได้รับการยกย่องยอมรับ (M = 4.26, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือครอบครัวยกโทษให้ผู้ป่วยในเรื่องที่ผ่านมา (M = 4.47, S.D. = 0.66) รองลงมาคือครอบครัวมีความสนิทสนมเป็นกันเองกับผู้ป่วย (M = 4.41, S.D.=0.66) และครอบครัวมีการยอมรับไม่แสดงท่าทางที่รังเกียจต่อผู้ป่วย (M = 4.40, S.D. = 0.79) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือครอบครัวไว้วางใจ ไม่ระแวงสงสัยผู้ป่วย (M = 3.84, S.D. = 0.89)

4.3 ด้านความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ (M = 4.24, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ครอบครัวให้กำลังใจเสมอเมื่อผู้ป่วยมีความไม่สบายใจ (M = 4.33, S.D. = 0.81) รองลงมาคือครอบครัวแสดงความรักเอาใจใส่ต่อผู้ป่วย (M = 4.30, S.D. = 0.71) และ ครอบครัวได้ให้การชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม (M = 4.27, S.D. = 0.80) ตามลำดับส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือครอบครัวห่วงใยอยู่เสมอ (M = 4.04, S.D. = 0.90)

4.4 ด้านความต้องการความปลอดภัย (M = 4.12, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ครอบครัวให้โอกาสเริ่มต้นใหม่ที่ปลอดยาเสพติด (M = 4.51, S.D. = 0.70) รองลงมาคือครอบครัวให้การดูแลไม่ทอดทิ้งผู้ป่วย (M = 4.27, S.D. = 0.83) และครอบครัวช่วยแหลือเมื่อผู้ป่วยมีปัญหาสุขภาพจากการใช้ยาเสพติด (M = 4.16, S.D. = 0.81) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือครอบครัวอยู่ด้วยความปรองดองไม่ทะเลาะกัน (M = 3.86, S.D. = 1.06)

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนของพยาบาลตามการรับรู้ของครอบครัวกับการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดพบว่า การสนับสนุนของพยาบาลตามการรับรู้ของครอบครัวทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาเรื่องการสนับสนุนของพยาบาลและการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ด้านบริหาร จากผลการวิจัยทำให้สามารถใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการให้ผู้บริหารทางการพยาบาลได้วางมาตรการเกี่ยวกับการสนับสนุนของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดให้กับครอบครัวที่มารับบริการ และการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดรักษาในทุกขั้นตอนของการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด เพื่อพัฒนารูปแบบการให้การพยาบาลและกระตุ้นครอบครัวให้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วย อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดต่อไป

2. ด้านการปฏิบัติการพยาบาลจากผลการวิจัยควรใช้แนวทางการสนับสนุนของพยาบาลสอดแทรกในการให้บริการแก่ครอบครัว ซึ่งเป็นการให้การพยาบาลด้วยความเข้าใจ ดูแลเอาใจใส่และให้การช่วยเหลือในทุกกิจกรรมที่จำเป็นในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด โดยพยาบาลควรแสดงให้เห็นพฤติกรรมการดูแลของพยาบาลโดยใช้กริยา ท่าทาง และคำพูดที่เหมาะสมขณะให้การพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการและปัญหาของผู้ป่วยและครอบครัว

นอกจากนี้ในการพัฒนากิจกรรมการพยาบาล หากพยาบาลมีความตระหนักถึงการสนับสนุนช่วยเหลือครอบครัวของผู้ป่วย ตั้งแต่การประเมินปัญหาและความต้องการของครอบครัว การให้ข้อมูลและการประคับประคองอารมณ์ของครอบครัว รวมถึงการสนับสนุนแหล่งช่วยเหลือต่าง ๆ ให้กับครอบครัวผู้ป่วย จะเป็นสิ่งสำคัญที่พยาบาลได้ให้การปฏิบัติกับครอบครัว ให้ครอบครัวสามารถดูแลตนเองและดูแลผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านวิชาการ จากผลการศึกษาวิจัยทำให้ทราบว่าการสนับสนุนของพยาบาลเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดที่เหมาะสม ซึ่งข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการสนับสนุนของพยาบาลใน 3 ด้านคือ ด้านการรับรู้ความต้องการของครอบครัว ด้านการให้ข้อมูล และด้านการประคับประคองอารมณ์ สามารถนำไปเผยแพร่หรือถ่ายทอดในทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมการพยาบาลที่เหมาะสมกับการให้บริการที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้พยาบาลได้ตระหนักนำการสนับสนุนช่วยเหลือครอบครัวไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด

2. การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด เช่น การปรับตัวเข้ากับปัญหา หรือความสามารถในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแบบประเมินการสนับสนุนของพยาบาลให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ครอบครัวต้องปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดในระยะหลังการบำบัดรักษา